

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวคิดเรื่องสังคมนิยมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
 ผู้วิจัย : นางสาวสุมาลย์ กาญจนะ
 ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปรัชญา)
 คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
 : พระมหาภุชณะ ตรุโณ,ผศ.ดร. ป.ธ.๓,พธ.บ.,พธ.ม.,Ph.D.(Phil)
 : ศ.ดร.สมภาร พรมทา ป.ธ.๘,พธ.บ.,อ.ม. (ปรัชญา) อ.ด. (ปรัชญา)
 : ดร.วีรชาติ นิมอนงค์ป.ธ.๖,พธ.บ.,ศษ.บ.M.Phil.,MA, PhD.
 วันสำเร็จการศึกษา : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสังคมนิยมในปรัชญาตะวันตก (๒) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องสังคมนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท (๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องสังคมนิยมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า สังคมอุดมคติของเพลโตเกิดจากสภาพความวุ่นวายทางการเมืองในนครเอเธนส์ ประกอบกับโสเครตีสผู้เป็นอาจารย์ของเขาถูกประหารชีวิตอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้เพลโตมีความเชื่อมั่นว่าปัญหาของสังคมทั้งหมดเกิดจากผู้นำของรัฐบาลความยุติธรรม ดังนั้นสังคมอุดมคติของเพลโต จึงให้ความสำคัญกับบุคคลผู้ที่จะมาเป็นผู้นำรัฐ โดยเขาเชื่อว่าลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม ที่เรียกว่า ราชาปราชญ์ (king of philosopher) รูปแบบการปกครองที่ดีของเพลโต คือ อภิชนาธิปไตย และแนวความคิดทางสังคมการเมืองของเพลโตอยู่ที่การแบ่งงานกันทำ ปัญหาสังคมการเมืองมาจากความคิดจินตนาการเกินความจริง ความเข้มแข็งทางการเมืองอยู่ที่การจัดตั้งองค์กรแบบมีส่วนร่วม อิทธิพลของมนุษย์ที่มีต่อการพัฒนาสังคมการเมืองก็คือการพัฒนาจิตและการจัดการศึกษาที่ดี ในส่วนของ คาร์ล มาร์กซ์ ซึ่งมีความเชื่อว่าประวัติศาสตร์ทางสังคมได้ทำการต่อสู้ขัดแย้งกันมาตลอด และความขัดแย้งดังกล่าวนี้เกิดจากการแบ่งปันผลผลิตที่ไม่เป็นธรรม ระหว่างชนชั้นกรรมาชีพและชนชั้นนายทุน คาร์ล มาร์กซ์ ได้นำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการปลุกจิตสำนึกให้ชนชั้นกรรมาชีพปฏิวัติรัฐระบบนายทุนด้วยความรุนแรงเด็ดขาด เพื่อทำการยกเลิกระบบชนชั้น ระบบกรรมสิทธิ์ และควบคุมปัจจัยการผลิตทั้งหมดให้เป็นของสังคมส่วนรวม เงื่อนไขของความยุติธรรมหรือความเสมอภาคเท่าเทียมของ คาร์ล มาร์กซ์ คือ พื้นฐานของการผลิตและการแบ่งปัน นั่นคือ เมื่อทุกคนเป็นผู้ใช้แรงงานก็ย่อมมีสิทธิ์ที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน และเมื่อใดที่ผลผลิตมีมากเพียงพอที่ทุกคนจะมีโอกาสได้รับตามความต้องการ เมื่อนั้นสังคมใหม่ที่ปราศจากรัฐและชนชั้น ก็เกิดขึ้น

สังคมนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท เริ่มต้นจากพระพุทธเจ้าต้องการล้มเลิกระบบสังคมเดิมและสร้างระบบสังคมใหม่ในอินเดียสมัยพุทธกาล โดยวิธีการปฏิเสธระบบวรรณะในสังคมอินเดีย ที่สร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างชัดเจน โดยมีข้อสังเกตที่เด่นชัด คือ ๑) การสร้างพระธรรมวินัยสงฆ์เพื่อเป็นทางเลือกในการปลดปล่อยตัวเองจากวรรณะต่ำทางสังคมที่ไม่อาจปฏิเสธได้ โดยหลักพระวินัยทั้งหมดจะเน้นความเสมอภาคในทุกด้านของสังคมสงฆ์ ๒) การชวนมนุษย์ให้เข้าถึงสังคมแห่งพระศรีอริยเมตไตรยที่

มนุษย์อยู่ได้อย่างสงบสุข ซึ่งทั้ง ๒ ประเด็นดังกล่าวต่างก็เป็นสังคมมนุษย์ที่มีลักษณะการดำเนินชีวิตด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

พุทธทาสภิกขุเป็นนักคิดพุทธสมัยใหม่ที่ช่วยตีความเรื่องสังคมนิยมของพุทธศาสนา โดยเน้นแนวคิดทางสังคมที่วางพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เป็นรูปแบบทางสังคมที่เรียกว่า “ธัมมิกสังคมนิยม” เป็นแนวคิดและหลักปฏิบัติส่วนใหญ่อิงคำสอนในพระไตรปิฎก โดยวางเป้าหมายในทางปฏิบัติออกเป็น ๓ ส่วน คือ (๑) การให้คุณค่าทางด้านจิตใจ ที่มุ่งเน้นการดำเนินชีวิตที่ประกอบไปด้วยธรรม (๒) การให้คุณค่าด้านการปกครองที่มุ่งเน้นการใช้หลักหลักทศพิธราชธรรม (๓) การจัดระบบเศรษฐกิจที่ถือประโยชน์เพื่อส่วนรวมสอดคล้องกับธรรมชาติ โดยใช้วิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสันติภาพ ใน ๒ ส่วนคือ คือ ๑) การแก้ไขปัญหาในระดับปัจเจกบุคคล คือ เน้นคุณสมบัติด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และทางจิตวิญญาณพร้อมทั้งความเป็นอยู่อย่างถูกต้อง ๒) การแก้ไขปัญหาในระดับสังคมส่วนรวม เช่น ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง และปัญหาทางเศรษฐกิจ